

Stern Jevgenyij Szüleivel És Öccsével

Ez a kép 1982-ben készült a családomról, Ungváron. Baloldalt ül a feleségem [Stern Praszkova (szül. Goncsarenko)], mellette nagyobbik fiam [Stern Jevgenyij], a kisebbik fiam [Stern Viktor] és jobboldalt vagyok én.

1961-ben feleségül vettem egy ukrán lányt, Goncsarenko Praszkovát. Közös ismerősöknél, vendégségben ismerkedtünk meg. Praszkova akkor az ungvári egyetemen tanult, a bölcsészkaron. A feleségem jóval fiatalabb nálam. 1936-ban született falun, a Szumi területen [oblaszty]. A falu nevére nem emlékszem. A szülei egyszerű kolhozparasztok voltak. Miután befejezte az iskolát, Praszkova az ungvári egyetemre jelentkezett. Gyermekkorától tanítónő szeretett volna lenni. Körülbelül fél éven keresztül találkoztunk, aztán összeházasodtunk. Az esküvőnk a kor szellemének megfelelő volt: polgári ceremónia az anyakönyvi hivatalban, este pedig a közeli rokonoknak és barátoknak rendezett vacsora. Miután összeházasodtunk, a feleségem fölvette a Stern nevet.

Az egyetem befejezése után mindvégig tanítónőként dolgozott. Ez nehéz munka. De ő nagyon szerette a gyerekeket, a gyerekek pedig őt. Még ma is előfordul, hogy odajön hozzám az utcán egy-egy ember, és azt mondja, hogy a feleségem volt az első tanára. Nem tagadom, nekem ez nagyon jól esik. Az 1970-es években az iskolai vezetés indítványozta, hogy Praszkova kapja meg a "Kiváló tanár" címet. Ekkor az ukrán feleségem a maga bőrén tapasztalta meg az idegengyűlöletet. A megyei népoktatási osztály vezetőjének nem tetszett a tipikus zsidó névként hangzó Stern, és nem továbbította a kérvényt Kijevbe. Ez csak néhány évvel később jutott a tudomásomra.

Jevgenyij 1962-ben, Viktor 1964-ben született. Igyekeztem a fiaimnak a zsidó vallás, a zsidó hagyományok alapjait átadni. Sajnos, ez akkor nagyon távol esett az ő világuktól. A fiaim úttörők, komszomoltagok voltak, a Szovjetunióban nőttek fel, és ennek az országnak a törvényei alapján éltek. Nem érezték magukat zsidónak, szovjet emberek voltak. Azokban az években otthon semmiféle vallási ünnepet nem tartottunk meg, sem a pravoszláv, sem a zsidó ünnepeket. A

szovjet ünnepeket szintén nem tartottuk meg. Csak a mi születésnapunkat és a gyermekeinkét ünnepeltük meg, az asztalnál a barátaink gyűltek össze, zenét hallgattunk, beszélgettünk. A szabadság alatt a családdal utazgattunk Kárpátalja-szerte, néha pedig elmentünk a tengerhez, a Krím félszigetre.